

ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ
ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΛΟΓΟ

Συστάσεις όρων σε Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ)

Δρ. Μαρία Μουσμούτη, Βεατρίκη Γιαννόγλου
Επιμέλεια: Παναγιώτα Φίτσιου, Αντώνης Μπούγιας

Αθήνα, Ιανουάριος 2022

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Διαχειριστής Επιχορήγησης:

ΙΔΡΥΜΑ
ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

SOLIDARITY
NOW
This is our common ground

Φορέας Υλοποίησης:

Εταιρία Κοινωνικής Ψυχιατρικής
Π. Σπυριδίου

Εταίροι:

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

Εταιρία Κοινωνικής Ψυχιατρικής
Π. Σπυριδίου

Συστάσεις όρων σε Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ)

Δρ. Μαρία Μουσμώτη, Βεατρίκη Γιαννόγλου

Επιμέλεια: Παναγιώτα Φίτσιου, Αντώνης Μπούγιας

Αναθεώρηση: Α. Λούντζης και Ε. Μυλωνάκη

Αθήνα, Ιανουάριος 2022

Το έργο «Σβήνουμε το στίγμα. Στο λόγο μας» υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Active citizens fund, με φορέα υλοποίησης την Εταιρία Κοινωνικής Ψυχιατρικής Π. Σακελλαρόπουλος και εταίρους το Ίδρυμα Θεμιστοκλή & Δημήτρη Τσάτσου - Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου και την Εταιρία Μέριμνας και Αποκατάστασης Ατόμων με Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα. Το πρόγραμμα Active citizens fund, ύψους € 13,5 εκ, χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία και είναι μέρος του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) περιόδου 2014 - 2021, γνωστού ως EEA Grants. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενδυνάμωση και την ενίσχυση της βιωσιμότητας της κοινωνίας των πολιτών και στην ανάδειξη του ρόλου της στην προαγωγή των δημοκρατικών διαδικασιών, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος Active citizens fund για την Ελλάδα έχουν αναλάβει από κοινού το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το SolidarityNow. Περισσότερες πληροφορίες: www.activecitizensfund.gr

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή	6
A.1 Το έργο	6
A.2 Στόχος του παραδοτέου	6
B. Προτάσεις αλλαγών - Συστάσεις	7
Γ. Παράρτηματα	11
Γ.1 Κώδικας Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας στη Ραδιοτηλεόραση	11
Γ.2 Κώδικας Ραδιοτηλεοπτικών Προγραμμάτων	14
Γ.3 Κώδικας Δεοντολογίας Ραδιοτηλεοπτικών διαφημίσεων	18
Γ.4 Κώδικας Επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των δημοσιογράφων-μελών της Ε.Σ.Η.Ε.Α.	24
Γ.5 Διαδικαστικός κανονισμός για υποβολή και εξέταση παραπόνων	30

Α. Εισαγωγή

“ A.1 Το έργο

Στόχος του έργου «Σβήνουμε το στίγμα. Στο λόγο μας» αποτελεί η ενίσχυση της συνηγορίας υπέρ των ατόμων με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες καθώς και η συμβολή στον περιορισμό του στιγματιστικού μιντιακού και δημόσιου λόγου προσφέροντας εργαλεία άσκησης συνηγορίας, και χρήσης ορθής γλώσσας για την κατάρριψη στερεοτύπων, την αποφυγή επικίνδυνων γενικεύσεων, τον σεβασμό των δικαιωμάτων και την αποφυγή άκριτου αποκλεισμού. Το έργο μέσα από στοχευμένες δράσεις σκοπεύει να ενισχύσει τις γνώσεις των ατόμων με ψυχική αναπηρία ως προς τα δικαιώματά τους και τον τρόπο προάσπισής τους, να αναπτύξει τις ικανότητες επαγγελματιών που εργάζονται στα ΜΜΕ σε θέματα συνηγορίας και εξάλειψης του στιγματιστικού λόγου και των στερεοτύπων στα μίντια, στην ευαισθητοποίηση του ευρύ κοινού σε θέματα που αφορούν την ψυχική υγεία και το στίγμα και τέλος την διατύπωση προτάσεων και συστάσεων προς θεσμικούς φορείς με στόχο την άσκηση πίεσης για τον περιορισμό αναπαραγόμενων προτύπων.

“ A.2 Στόχος του παραδοτέου

Ο συγκεκριμένος οδηγός έχει ως στόχο τη διαμόρφωση προτάσεων και συστάσεων για την αποτροπή των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων σε ζητήματα που αφορούν τα άτομα με ψυχική αναπηρία στους κώδικες δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Οι προτάσεις αυτές, βασίστηκαν στην έρευνα που εκπονήθηκε και η οποία εστίασε στους κώδικες δεοντολογίας της ΕΣΗΕΑ, της ΕΝΕΔ, του ΕΣΡ, των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων και διαφημίσεων καθώς και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών.

Β. Προτάσεις αλλαγών - Συστάσεις

Με βάση την ανάλυση και εξέταση των υφιστάμενων κειμένων δημοσιογραφικής δεοντολογίας, προτείνονται οι ακόλουθες αλλαγές:

1. Ένταξη στον Κανονισμό 1/1991 του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης «περί δημοσιογραφικής δεοντολογίας στη ραδιοτηλεόραση» ειδικής αναφοράς στον θετικό ρόλο των δημοσιογράφων για την προαγωγή της ίσης μεταχείρισης, της κατάρριψης στερεοτύπων και στίγματος. Η αναφορά μπορεί να προστεθεί στο άρθρο 5 ή να αποτελέσει αυτοτελές άρθρο.

Άρθρο Χ

Δεν επιτρέπονται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο που να μπορεί, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, να υποθάλπει ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος του μέρους του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή της αναπηρίας, του γεννητήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος.

Οι δημοσιογράφοι έχουν υποχρέωση να προάγουν την ίση μεταχείριση όλων ανεξαρτήτως φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή της αναπηρίας, του γεννητήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος και συμβάλουν στην κατάρριψη στερεοτύπων και στίγματος που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό.

2. Ένταξη στον Κώδικα Ραδιοηλεκτροπτικών Προγραμμάτων διάταξης σχετικά με την απαγόρευση διακρίσεων και την υποχρέωση θετικής προαγωγής της ίσης μεταχείρισης μέσα από τα ραδιοηλεκτροπτικά προγράμματα. Επίσης, στο άρθρο 2 μπορεί να προστεθεί αναφορά σχετικά με τη χρήση της γλώσσας με τρόπο ώστε να μην αναπαράγει στερεότυπα και να μην στιγματίζει άτομα ή ομάδες ατόμων.
3. Προσθήκη στο άρθρο 4 του Κώδικα Δεοντολογίας Ραδιοηλεκτροπτικών Διαφημίσεων, στοιχείο β. αναφορά στις διακρίσεις λόγω αναπηρίας. Προσθήκη στο στοιχείο ζ αναφορά στα στερεότυπα.

Άρθρο 4

1. Οι διαφημίσεις πρέπει να είναι νόμιμες, ευπρεπείς, έντιμες και ειλικρινείς.
2. Ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός οφείλει να μην μεταδίδει διαφημίσεις οι οποίες:
 - α. απάδουν προς τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,
 - β. εισάγουν διακρίσεις ιδίως λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας, ιθαγένειας, αναπηρίας
 - γ. προσβάλλουν θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις,
 - δ. ενθαρρύνουν τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την υγεία ή την ασφάλεια,
 - ε. ενθαρρύνουν τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την προστασία του περιβάλλοντος,
 - στ. εκμεταλλεύονται χωρίς λόγους τους φόβους του κοινού,
 - ζ. εκμεταλλεύονται τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες των ανθρώπων ή ενισχύουν και αναπαράγουν στερεότυπα που συνδέονται με το φύλο, την φυλή, την θρησκεία, την ιθαγένεια, την αναπηρία
 - η. περιέχουν στοιχεία που μπορεί να οδηγήσουν άμεσα ή έμμεσα σε πράξεις βίας.
 - θ. κατηλεύονται εθνικά θέματα, ιερά κείμενα, την εθνική πολιτιστική και πνευματική κληρονομιά, εθνικά μειονεκτήματα, θρησκευτικές δοξασίες κ.λ.π.

4. Τροποποίηση του άρθρου 2 του Κώδικα Επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης, ΕΣΗΕΑ και προσθήκη της διάστασης της αναπηρίας στις διακρίσεις με ειδική μνεία στα άτομα με ψυχική αναπηρία και προβλήματα ψυχικής υγείας. Αντικατάσταση του όρου «ειδικές ανάγκες» με τον όρο «άτομα με αναπηρία». Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 2 προτείνεται να διαμορφωθεί ως εξής:

Άρθρο 2

Η δημοσιογραφία, ως επάγγελμα, αλλά και κοινωνικό λειτούργημα, συνεπάγεται δικαιώματα, καθήκοντα και υποχρεώσεις. Ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

- α. Να αντιμετωπίζει ισότιμα τους πολίτες, χωρίς διακρίσεις εθνικής καταγωγής, φύλου, φυλής, θρησκείας, **αναπηρίας και χρόνιων παθήσεων**, πολιτικών φρονημάτων, οικονομικής κατάστασης και κοινωνικής θέσης.
- δ. Να σέβεται την κατοχυρωμένη με διεθνείς συμβάσεις προστασία των ανηλίκων και των **ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις**.

5. Προσθήκη της διάστασης της αναπηρίας στο άρθρο 4. Θα μπορούσαν να προστεθούν και άλλες μορφές διακρίσεων (όπως εθνοτικές ή φυλετικές, θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, κοινωνικής κατάστασης κ.ά.) με σκοπό την ανάδειξη των ιδιαίτερων στοιχείων και χαρακτηριστικών των επαγγελματιών και την προώθηση της διαφορετικότητας. Το άρθρο 4 θα μπορούσε να διαμορφωθεί ως εξής:

Άρθρο 4

Η υπερπροσφορά εργασίας στο χώρο της δημοσιογραφίας επιτείνει τις προϋποθέσεις για την εκδήλωση φαινομένων εκμετάλλευσης, όπως είναι: η άμισθη ή η συμβολικώς αμειβόμενη εργασία, η καταστρατήγηση συμβατικών υποχρεώσεων και κανόνων δεοντολογίας κ.λπ. Γι' αυτό ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

- γ.** *Να μην ασκεί και να μη δέχεται οποιαδήποτε μορφή διακρίσεων, που σχετίζονται με το φύλο, την αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις και την επαγγελματική ηλικία των συναδέλφων του.*

6. Προσθήκη στο άρθρο 7 ρητής αναφοράς στην ευθύνη του δημοσιογράφου για τη μη χρήση στιγματιστικού λόγου, ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο απεικονίζονται τα άτομα με αναπηρία και πιο συγκεκριμένα τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας αλλά και πώς ερμηνεύεται η ψυχική ασθένεια και πώς συσχετίζεται πολλές φορές με το έγκλημα, τη βία και την επικινδυνότητα.

Άρθρο 7

Ο γιγαντισμός των Μ.Μ.Ε. και η παγκοσμιοποίηση της επικοινωνίας αύξησαν σημαντικά τον παιδευτικό και πολιτισμικό ρόλο του ηλεκτρονικού και του γραμμού Τύπου. Με τις πρόσθετες ευθύνες που στις νέες συνθήκες, ο δημοσιογράφος οφείλει:

- α.** *Να συμβάλλει στην αναβάθμιση του δημοσιογραφικού Λόγου, αποφεύγοντας γραμματικές, συντακτικές και λεκτικές κακοποιήσεις.*
- β.** *Να αποφεύγει τη χυδαιογραφία, τη χυδαιολογία και τη γλωσσική βαρβαρότητα, τηρώντας, ακόμη και στη σάτιρα και τη γελοιογραφία, τους κανόνες της επαγγελματικής ηθικής και της κοινωνικής ευθύνης.*
- γ.** *Να προσοιχεί την ελληνική γλώσσα από την κατάχρηση ξένων λέξεων και όρων.*
- δ.** *Να συμβάλλει δημιουργικά στην παρουσίαση της εθνικής μας παράδοσης και τη διασφάλιση της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.*
- ε.** *Να μην υιονοείται ή/ και αναπαράγεται στίγμα ψυχικής ασθένειας και να μην στυγματίζεται ρητά ή υπόρρητα ο ψυχικά ασθενής.*

7. Τροποποίηση της παρ. 2 του άρθρου 4 του Προεδρικού Διατάγματος 77/2003 ώστε να περιλάβει αναφορά στα στερεότυπα και να απαλειφθεί η αναφορά σε «ανίσχυρες» ομάδες.

1. Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο ο οποίος, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, μπορεί να **υποθάλπει** ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος τους από μέρος του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, **της αοθένειας ή αναπηρίας**, του γενετήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος.

2. Δεν επιτρέπεται η προβολή μειωτικών, ρατσιστικών, ξενοφοβικών ή **στερεοτυπικών** σεξιστικών μηνυμάτων και χαρακτηρισμών καθώς και μισαλλόδοξων θέσεων και γενικά δεν πρέπει να θίγονται εθνοπικές και θρησκευτικές μειονότητες και άλλες ευάλωτες ή **ανίσχυρες** πληθυσμιακές ομάδες.

8. Δημιουργία και διάχυση πρακτικού Οδηγού για την μη στιγματιστική χρήση του λόγου στα ΜΜΕ σε αναφορές σε άτομα με αναπηρία και σε άτομα με ψυχική αναπηρία.

Πέραν των όποιων αλλαγών στο ισχύον πλαίσιο, άμεσα αποτελεσματική παρέμβαση μπορεί να είναι η δημιουργία και διάχυση στους εν ενεργεία δημοσιογράφους πρακτικού οδηγού με παραδείγματα και οδηγίες σχετικά με την αποφυγή στιγματιστικού λόγου σε αναφορές σε άτομα με αναπηρία και σε άτομα με ψυχική αναπηρία. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν ήδη υπάρχοντα εργαλεία (βλ. Παραρτήματα).

Η δημιουργία και διάχυση του Οδηγού μπορεί να συνοδεύεται και από δράσεις ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και κατάρτισης με πρακτικά προσανατολισμένο χαρακτήρα.

Γ. Παράρτηματα

Γ.1 Κώδικας Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας στη Ραδιοτηλεόραση

Άρθρο 1

Οι κανόνες του κώδικα αυτού ισχύουν για δημοσιογραφικές εκπομπές στη δημόσια (κρατική ή δημοτική) και την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Άρθρο 2

Ο δημοσιογράφος υπερασπίζεται την ελευθερία της εκφράσεως. Έχει το δικαίωμα να μεταδίδει ανεμπόδιστα πληροφορίες και σχόλια για να εξασφαλίσει ενημέρωση της κοινής γνώμης.

Άρθρο 3

Ειδήσεις και σχόλια πρέπει να διακρίνονται με τρόπο σαφή. Οι ειδήσεις συλλέγονται, συντάσσονται και παρουσιάζονται με επιδίωξη πληρότητας και αντικειμενικότητας. Δεν παρουσιάζονται υποθέσεις ή πιθανολογήσεις ως γεγονότα.

Άρθρο 4

Η ραδιοτηλεόραση αναγνωρίζει και σέβεται εμπράκτως τη διαφορά των απόψεων και υπερασπίζεται την ελευθερία μεταδόσεως διαφορετικών απόψεων. Καταβάλλει εύλογες προσπάθειες για την παρουσίαση και των άλλων πλευρών ή απόψεων, καθόσον χρόνο διαρκεί το ενδιαφέρον του κοινού.

Άρθρο 5

Δεν επιτρέπονται η παρουσίαση προσώπων με τρόπο που να μπορεί, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, να ενθαρρύνει τον εξευτελισμό, την κοινωνική απομόνωση ή τις δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος του μέρους του κοινού βάσει ιδίως του φύλου, της φυλής, της εθνικότητας, της γλώσσας, της θρησκείας, της ιδεολογίας, της ηλικίας, της ασθένειας ή της αναπηρίας, του γεννητήσιου προσανατολισμού ή του επαγγέλματος.

Άρθρο 6

Δεν αναφέρονται ανακρίβειες, ούτε μεταδίδονται παραπλανητικές δηλώσεις. Οποιαδήποτε ανακρίβεια ή παραπλανητική δήλωση, διορθώνεται αμελλητί στο πλαίσιο της ίδιας ή παρόμοιας εκπομπής.

Άρθρο 7

Η ιδιωτική ζωή είναι σεβαστή, ο έλεγχος της ιδιωτικής ζωής, όπως η μετάδοση πληροφοριών ή εικόνων από αυτήν, επιτρέπεται μόνον όταν επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος, που υπερβαίνει στη συγκεκριμένη περίπτωση το συμφέρον σεβασμού της ιδιωτικής ζωής.

Άρθρο 8

1. Αποφεύγεται κάθε αδιάκριτη παρέμβαση σε προσωπικό πένθος ή πόνο. Όπου η παρέμβαση είναι κατά το άρθρον 7 αναγκαία, πρέπει να γίνεται με συμπάθεια και λεπτότητα.
2. Δεν προβάλλονται οι εικόνες οι ήχοι, που χωρίς σπουδαίο λόγο επιτείνουν ή προκαλούν πόνο στους απεικονιζόμενους ή σε πρόσωπα που άμεσου περιβάλλοντός τους.

Άρθρο 9

1. Χρησιμοποιούνται ευθέα μέσα για την συλλογή πληροφοριών, στοιχείων ή εικόνων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται μόνο εάν και στο μέτρο που αυτές είναι οι μόνες διαθέσιμες και οι πληροφορίες ή εικόνες πρέπει να γίνουν γνωστές στο κοινό για λόγους επιτακτικού, στη συγκεκριμένη περίπτωση, δημοσίου συμφέροντος. Σε καμιά περίπτωση πάντως δεν μπορεί η μέθοδος συλλογής πληροφοριών να θίγει την αξιοπρέπεια του ανθρώπου.
2. Ο δημοσιογράφος οφείλει να μην αποκαλύπτει την ταυτότητα πηγής πληροφορίας που του ανακοινώθηκε εμπιστευτικά.

Άρθρο 10

1. Οι κατηγορούμενοι δεν αναφέρονται ως ένοχοι. Η αρχή ότι ο κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος μέχρι την καταδίκη του γίνεται σεβαστή.
2. Δεν χρησιμοποιούνται εικόνες ούτε αναφέρεται το όνομα ή γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα συγγενών του κατηγορουμένου ή καταδικασθέντος σε αξιόποινες πράξεις, εκτός όπου η αναφορά αυτή είναι αναγκαία για την έκθεση των γεγονότων.
3. Δεν χρησιμοποιείται εικόνα ούτε αναφέρεται το όνομα ούτε γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα θύματος βιασμού και δεν αναφέρονται στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν στην εξακρίβωση του ονόματός του.
4. Δεν χρησιμοποιείται εικόνα ούτε αναφέρεται το όνομα ή γίνεται με άλλο τρόπο σαφής η ταυτότητα ανηλίκων που είναι θύματα, μάρτυρες ή κατηγορούμενοι εγκλημάτων εκτός όπου και στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για την εξακρίβωση της ταυτότητας του θύματος ή του δράστη. Δεν διεξάγεται συνέντευξη με ανήλικο κάτω των 14 ετών χωρίς την παρουσία ή την συναίνεση των γονέων ή κηδεμόνων του.

Άρθρο 11

Παράπονα σχετικά με την τήρηση του κανονισμού αυτού κρίνονται σε πρώτο βαθμό από τον γενικό διευθυντή ή ανάλογο υπεύθυνο του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού και σε δεύτερο βαθμό από το Εθνικό συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως.

Άρθρο 12

1. Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει δύο μήνες μετά τη δημοσίευση του στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.
2. Μετά το τέλος του 1992 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως εξετάζει την ως τότε εφαρμογή του παρόντος κώδικα βάσει εκθέσεως της εκτελεστικής επιτροπής και προβαίνει, όπου είναι αναγκαίο, σε αναθεώρησή του.

Γ.2 Κώδικας Ραδιοτηλεοπτικών Προγραμμάτων

Άρθρο 1

Οι κανόνες του κώδικα αυτού ισχύουν για δημοσιογραφικές εκπομπές στη δημόσια (κρατική ή δημοτική) και την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Άρθρο 2

1. Οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιοτική στάθμη που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοτηλεοράσεως και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας.
2. Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής, κατά το δυνατόν πλήρης.
3. Το Σύνταγμα και η εν γένει έννομη τάξη της χώρας πρέπει να παραμένουν σεβαστά, και όταν ασκείται κριτική στους συγκεκριμένους νόμους ή θεσμούς.
4. Η σύνταξη, η παρουσίαση και οι υπότιτλοι των εκπομπών πρέπει να τηρούν με προσοχή τους γενικά παραδεκτούς κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού της ελληνικής γλώσσας. Το αντίστοιχο ισχύει για την σύνταξη και παρουσίαση ξενόγλωσσων εκπομπών ή την προφορά ξένων ονομάτων και λέξεων στο πλαίσιο ελληνικών εκπομπών. Οι ξενόγλωσσες εκπομπές πρέπει, κατά το δυνατόν, να εκφωνούνται από πρόσωπα για τα οποία η γλώσσα αυτή είναι μητρική γλώσσα.
5. Πρέπει να τηρούνται οι γενικά παραδεκτοί κανόνες της ευπρέπειας και της καλαισθησίας στην γλώσσα και τη συμπεριφορά λαμβάνοντας υπόψη το είδος και το πλαίσιο της εκάστοτε εκπομπής. Ιδιαίτερη μέριμνα επιβάλλεται στα προγράμματα που μεταδίδονται σε χρόνο, που η τηλεόραση παρακολουθείται από ανήλικους.

Άρθρο 3

1. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται στις εκπομπές πρέπει να απολαμβάνουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.

2. Δεν επιτρέπεται η με οποιοδήποτε τρόπο (με αλλαγή της σειράς ερωτήσεων και απαντήσεων, με αποσπασματική αναφορά των απαντήσεων, τη χρησιμοποίηση ηχητικών ή οπτικών τεχνασμάτων κ.λ.π) αλλοίωση των απόψεων και θέσεων που εκφράζονται σ' αυτήν.

Άρθρο 4

1. Πρέπει να αποφεύγεται η παρουσίαση των μεθόδων εκτέλεσης εγκλημάτων κατά τρόπο σε περιπτώσεις που ενθαρρύνουν την απομίμηση.
2. Τα εγκλήματα, η τρομοκρατία, η βία και άλλες βάναντες και απάνθρωπες πράξεις δεν πρέπει να εξυμνούνται ή να προβάλλονται.
3. Η ζωντανή μετάδοση τρομοκρατικών ενεργειών, ή η συνέντευξη με τρομοκράτες ή εκπροσώπους τους δεν πρέπει να παρέχει βήμα προς τους τρομοκράτες να απευθύνονται προς το κοινό ή να αποτελούν μέσο διαδόσεως των απόψεων ή επιβολή των σκοπών τους.

Άρθρο 5

Κατά τη μετάδοση διαδηλώσεων και ταραχών:

- α) Δεν επιτρέπονται τα σκηνοθετικά τεχνάσματα που επιδιώκουν την παραπλάνηση.
- β) Ο ίδιος ο σταθμός δεν πρέπει να προβάλλει τυχόν εμπρηστικά συνθήματα ή να προτρέπει σε συμμετοχή σε ταραχές ή άλλες παράνομες ενέργειες .
- γ) Πρέπει να τηρούνται οι κανόνες της αμεροληψίας και αντικειμενικότητας και λοιπές αρχές του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας.

Άρθρο 6

1. Οι διαγωνιστικές εκπομπές πρέπει να είναι απαλλαγμένες από κάθε προσυνεννόηση μεταξύ των υπευθύνων και των διαγωνιζομένων που συνεπάγεται την ευνοϊκότερη μεταχείριση ορισμένων από αυτούς.
2. Οι διαγωνιστικές εκπομπές δεν πρέπει να διεξάγονται με τρόπο που προσβάλλει την αξιοπρέπεια των τηλεθεατών ή ακροατών ή των διαγωνιζομένων.

Άρθρο 7

Μία εκπομπή στο σύνολό της δεν πρέπει:

- α)** Να παραπλανά ή να πανικοβάλλει τους τηλεθεατές ή ακροατές, ιδίως με την απομίμηση του δελτίου ειδήσεων.
- β)** Να παρουσιάζει τη διαδικασία του υπνωτισμού.
- γ)** Να αποσκοπεί στην υποβολή των τηλεθεατών σε κατάσταση υπνώσεως ή υστερίας.
- δ)** Να χρησιμοποιεί μεθόδους ή τεχνικές που μεταδίδουν μηνύματα στο υποσυνείδητο ή κοντά στο όριο του συνειδητού.

Άρθρο 8

1. Τα δελτία ειδήσεων πρέπει να προπαρασκευάζονται και να παρουσιάζονται με ακρίβεια, αντικειμενικότητα, αμεροληψία και τη μεγαλύτερη δυνατή πολυμέρεια και πληρότητα.
2. Σημαντικά λάθη κατά τη μετάδοση των γεγονότων πρέπει να διορθώνονται αμελλητί σε δελτίο ειδήσεων.

Άρθρο 9

1. Η προαγγελία και παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδησεογραφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επιρροή που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανήλικους αν προβληθεί σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν οι ανήλικοι.
2. Μη ειδησεογραφικές εκπομπές που δείχνουν εξευτελιστική ή βάναιυση μεταχείριση ανθρώπων ή ζώων ή άλλα θέματα ή σκηνές βίαιης κοινωνικής αναταραχής δεν πρέπει να μεταδίδονται σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι, εκτός αν ο στόχος τους είναι προφανώς μορφωτικός.
3. Οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τα προγράμματα που ενδέχεται

να βλάψουν την σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, εκτός αν εξασφαλίζεται με επιλογή της κατάλληλης ώρας εκπομπής ή με άλλα τεχνικής φύσεως μέσα στην περιοχή μεταδόσεως οι ανήλικοι δεν παρακολουθούν κατά κανόνα τις εκπομπές αυτές.

Άρθρο 10

1. Σκηνές βίας δικαιολογούνται μόνο εάν και στο μέτρο που είναι αναγκαία συστατικά μέρη της δραματικής ή ενημερωτικής εκπομπής στην οποία ανήκουν.
2. Δεν επιτρέπεται η απεικόνιση ασυνήθιστων εργαλείων ή μεθόδων προκλήσεως πόνου ή κακώσεως, ιδίως όταν είναι εύκολη η απομίμηση εκτός αν ο σκοπός είναι προφανώς μορφωτικός.
3. Δεν επιτρέπεται η παρουσίαση σκηνών σεξουαλικού σαδισμού ή μαζοχισμού ή άλλων σεξουαλικών διαστροφών. Η παρουσίαση σκηνών οποιουδήποτε άλλου συνδυασμού σεξουαλικών και βίαιων σκηνών επιτρέπεται μόνο στο ελάχιστο μέτρο που αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για δραματικούς ή εκπαιδευτικούς λόγους.
4. Δεν επιτρέπονται εκπομπές που αποσκοπούν ή έχουν ως αποτέλεσμα την ενθάρρυνση ή πρόκληση ακραίας αντικοινωνικής συμπεριφοράς που περιέχει την τέλεση βίαιων εγκλημάτων ή την κατάχρηση ναρκωτικών ή οινόπνεύματος.

Άρθρο 11

Παράπονα σχετικά με την τήρηση του κανονισμού αυτού κρίνονται σε πρώτο βαθμό από το γενικό διευθυντή ή ανάλογο υπεύθυνο του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού και σε δεύτερο βαθμό από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως.

Άρθρο 12

1. Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει δύο μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της κυβερνήσεως.
2. Μετά το τέλος του 1992 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως εξετάζει την ως τότε εφαρμογή του παρόντος κώδικα βάσει εκθέσεως της Εκτελεστικής Επιτροπής και προβαίνει, όπου είναι αναγκαίο στην αναθεώρησή του.

Γ.3 Κώδικας Δεοντολογίας Ραδιοτηλεοπτικών Διαφημίσεων

Άρθρο 1

Οι κατωτέρω κανόνες ισχύουν τόσο για τη δημόσια, κρατική ή δημοτική, όσο και για την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού νοούνται ως:

- α.** Τηλεοπτική μετάδοση: η ασύρματη ή όχι απευθείας ή μέσω δορυφόρου, με κώδικα ή χωρίς, πρωτογενής μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων που προορίζονται για το κοινό. Περιλαμβάνεται η διαβίβαση προγραμμάτων που προορίζονται για το κοινό. Ο όρος δεν περιλαμβάνει τις υπηρεσίες επικοινωνιών που παρέχουν, με προσωπική κλήση, πληροφορίες ή άλλες εξυπηρετήσεις όπως τις υπηρεσίες τηλεαντιγράφων, φάξ, τέλεξ κλπ, τις τράπεζες ηλεκτρονικών δεδομένων και λοιπές παρεμφερείς υπηρεσίες.
- β.** Ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση: κάθε μορφή ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού μηνύματος που μεταδίδεται έναντι αμοιβής ή παρόμοιου ανταλλάγματος από μια δημόσια ή ιδιωτική επιχείρηση στα πλαίσια εμπορικής, βιομηχανικής και βιοτεχνικής δραστηριότητας ή ασκήσεως ελευθερίου επαγγέλματος με σκοπό την έναντι αμοιβής προώθηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των ακινήτων ή των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Με επιφύλαξη του άρθρου 18 δεν συμπεριλαμβάνονται άμεσες προσφορές στο κοινό, με σκοπό την πώληση, την αγορά ή την εκμίσθωση προϊόντων ή με σκοπό την έναντι αμοιβής παροχή υπηρεσιών. Ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού είναι και η έναντι αμοιβής προβολή οποιονδήποτε σκοπών ή ιδεών χωρίς την συνδρομή των προϋποθέσεων των προηγούμενων εδαφίων.
- γ.** Συγκαλυμμένη ή έμμεση διαφήμιση: η παρουσίαση σε προγράμματα, με λόγο ή εικόνα, εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός προσώπου που παράγει εμπορεύματα ή παρέχει υπηρεσίες, όταν η παρουσίαση αυτή γίνεται από τον ραδιοτηλεοπτικό σταθμό με διαφη-

μιστικό σκοπό και ενδέχεται να παραπλανήσει το κοινό, όσον αφορά τον χαρακτήρα αυτής της παρουσιάσεως. Μια τέτοια παρουσίαση θεωρείται ότι έχει διαφημιστικό σκοπό, όταν γίνεται έναντι αμοιβής ή αναλόγου ανταλλάγματος.

- δ.** Παραπλανητική διαφήμιση: Κάθε διαφήμιση που με οποιονδήποτε τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της παρουσιάσεώς της, παραπλανά ή ενδέχεται να παραπλανήσει τα πρόσωπα στα οποία απευθύνεται ή στον οποίων τη γνώση περιέρχεται και που εξαιτίας του απατηλού χαρακτήρα της είναι ικανή να επηρεάσει την οικονομική τους συμπεριφορά ή που, για τους λόγους αυτούς, βλάπτει ή ενδέχεται να βλάψει έναν ανταγωνιστή.
- ε.** Χορηγία: κάθε συμβολή δημόσιας ή ιδιωτικής επιχειρήσεως, η οποία δεν ασκεί ραδιοτηλεοπτικές δραστηριότητες ή δεν παράγει οπτικοακουστικά έργα, στη χρηματοδότηση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση της επωνυμίας, του σήματος, της φήμης, των δραστηριοτήτων ή των προϊόντων της.

Άρθρο 3

- 1.** Η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση πρέπει να αναγνωρίζεται εύκολα ως διαφήμιση και να διαχωρίζεται σαφώς από το υπόλοιπο πρόγραμμα με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή και ακουστικών μέσων επισημάνσεως.
- 2.** Μεμονωμένα διαφημιστικά μηνύματα δεν επιτρέπονται.
- 3.** Η διαφήμιση δεν πρέπει να χρησιμοποιεί τεχνικές που απευθύνονται στο υποσυνείδητο.
- 4.** Απαγορεύεται η συγκαλυμμένη ή έμμεση διαφήμιση.
- 5.** Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να απεικονίζουν ή να αναφέρονται σε οποιοδήποτε άτομο χωρίς τη συγκατάθεσή του.

Άρθρο 4

- 1.** Οι διαφημίσεις πρέπει να είναι νόμιμες, ευπρεπείς, έντιμες και ειλικρινείς.
- 2.** Ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός οφείλει να μην μεταδίδει διαφημίσεις οι οποίες:
 - α.** απάδουν προς τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας,
 - β.** εισάγουν διακρίσεις ιδίως λόγω φυλής, φύλου θρησκείας, ιθαγένειας,

- γ. προσβάλλουν θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις,
- δ. ενθαρρύνουν τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την υγεία ή την ασφάλεια,
- ε. ενθαρρύνουν τρόπους συμπεριφοράς επιζήμιους για την προστασία του περιβάλλοντος,
- στ. εκμεταλλεύονται χωρίς λόγους τους φόβους του κοινού,
- ζ. εκμεταλλεύονται τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες των ανθρώπων,
- η. περιέχουν στοιχεία που μπορεί να οδηγήσουν άμεσα ή έμμεσα σε πράξεις βίας.
- θ. καπηλεύονται εθνικά θέματα, ιερά κείμενα, την εθνική πολιτιστική και πνευματική κληρονομιά, εθνικά μειονεκτήματα, θρησκευτικές δοξασίες κ.λ.π.

Άρθρο 5

Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να περιέχουν δηλώσεις ή οπτικές παραστάσεις, που είτε άμεσα είτε έμμεσα, με υπονοούμενα, με παραλείψεις, με διφορούμενα ή με υπερβολικούς ισχυρισμούς, μπορούν να παραπλανήσουν τον καταναλωτή, ειδικότερα σε ό,τι αφορά:

- α. τις ιδιότητες του προϊόντος, όπως είδος, σύνθεση, μέθοδο και χρόνο κατασκευής, καταλληλότητα για τον σκοπό που προορίζεται, ποικιλία χρήσεων, ποσότητα, εμπορική ή γεωγραφική προέλευση,
 - β. την αξία του προϊόντος και την πραγματική συνολική τιμή του,
 - γ. τους άλλους όρους αγοράς όπως πληρωμή με δόσεις, πώληση επί πιστώσεις κτλ
 - δ. την παράδοση, ανταλλαγή, επιστροφή, επισκευή και συντήρηση,
 - ε. τους όρους εγγυήσεως,
 - στ. την πνευματική και την βιομηχανική ιδιοκτησία,
 - ζ. την επίσημη αναγνώριση ή έγκριση του προϊόντος, τις διακρίσεις με μετάλλια, διπλώματα ή άλλα βραβεία.
2. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να κάνουν κακή χρήση αποτελεσμάτων ερευνών ή περικοπών από τεχνικά και επιστημονικά συγγράμματα. Δεν πρέπει να κάνουν κακή χρήση επιστημονικών όρων. Δεν πρέπει να χρησιμοποιούν επιστημονικούς ιδιωτισμούς, ή στοιχεία άσχετα με το θέμα, με σκοπό να δώσουν στους

διαφημιστικούς ισχυρισμούς, επιστημονική βάση που στην πραγματικότητα στερούνται.

3. Διαφημίσεις που περιέχουν συγκρίσεις πρέπει να σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε η σύγκριση αυτή να μην παραπλανά και να μην αντίκειται στις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού. Τα στοιχεία συγκρίσεως πρέπει να βασίζονται σε δεδομένα που μπορούν να αποδειχθούν και δεν πρέπει να επιλέγονται κακόπιστα και μεροληπτικά. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να δυσφημούν άλλες εταιρείες ή προϊόντα, ούτε άμεσα, ούτε έμμεσα.
4. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να περιέχουν ή να αναφέρονται σε επώνυμες μαρτυρίες ή επιδοκιμαστικές βεβαιώσεις, εκτός αν αυτές είναι γνήσιες και αυθεντικές και βασίζονται στην προσωπική εμπειρία του μάρτυρα. Μαρτυρίες και βεβαιώσεις που έχουν εκ των πραγμάτων ξεπεραστεί, ή που δεν ισχύουν πια, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται.

Άρθρο 6

1. Τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα που αποτελούν αντικείμενο χορηγίας πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες προϋπόθεσης:
 - α. Ο χορηγός δεν πρέπει να επηρεάζει το περιεχόμενο και τον προγραμματισμό μιας εκπομπής την οποία χορηγεί με τον τρόπο που να θίγεται η ευθύνη και συντακτική ανεξαρτησία του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού ως προς τις εκπομπές.
 - β. Πρέπει να μπορούν να αναγνωρίζονται σαφώς ως προγράμματα που αποτελούν αντικείμενο χορηγίας από όνομα ή και το λογότυπο του χορηγού, που εμφανίζεται στην αρχή ή και στο τέλος των προγραμμάτων.
 - γ. Δεν πρέπει να παρακινούν στην αγορά ή μίσθωση των προϊόντων ή υπηρεσιών του χορηγού ή τρίτων, ιδίως με συγκεκριμένες αναφορές που προωθούν αυτά τα προϊόντα ή αυτές τις υπηρεσίες και εμφανίζονται ως μέρος της εκπομπής.
2. Τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο χορηγίας από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, των οποίων η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην κατασκευή ή πώληση προϊόντων ή στην παροχή υπηρεσιών των οποίων η διαφήμιση απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 9 του παρόντος κανονισμού.
3. Δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο χορηγίας τα δελτία ειδήσεων και οι ενημερωτικές εκπομπές.

Άρθρο 7

Το χρονικό σημείο και οι χρονικοί περιορισμοί των διαφημίσεων ορίζονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 8

1. Απαγορεύονται οι ραδιοτηλεοπτικές θρησκευτικές διαφημίσεις. Από την απαγόρευση αυτή δεν θίγονται οι θρησκευτικές εκπομπές που δεν έχουν διαφημιστικό χαρακτήρα.
2. Απαγορεύεται η πολιτική διαφήμιση μεμονωμένων προσώπων.

Άρθρο 9

1. Απαγορεύεται η διαφήμιση των πολεμικών παιχνιδιών.
2. Απαγορεύεται κάθε μορφή ραδιοτηλεοπτικής διαφήμισης τσιγάρων και άλλων προϊόντων καπνού.
3. Απαγορεύεται η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση των φαρμάκων και των θεραπευτικών αγωγών που διατίθενται μόνο με ιατρική συνταγή.
4. Η ραδιοτηλεοπτική διαφήμιση αλκοολούχων ποτών πρέπει να τηρεί τα ακόλουθα κριτήρια:
 - α. να μην απευθύνεται ειδικά στους ανήλικους,
 - β. να μην εμφανίζει ανήλικους να καταναλώνουν αλκοολούχα ποτά,
 - γ. να μην συσχετίζει την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών με βελτιωμένες σωματικές επιδόσεις ή την οδήγηση οχημάτων,
 - δ. να μην προκαλεί την εντύπωση ότι η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ευνοεί την κοινωνική ή σεξουαλική επιτυχία,
 - ε. να μην αφήνει να υπονοηθεί ότι τα αλκοολούχα ποτά έχουν θεραπευτικές ιδιότητες ή ότι επιδρούν ως διεγερτικά, ηρεμιστικά ή ως μέσο λύσεως προσωπικών συγκρούσεων,
 - στ. να μην ενθαρρύνει την άμετρη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και να μην δίνει αρνητική εικόνα της αποχής από την κατανάλωσή τους ή της μετρημένης καταναλώσεώς τους,

ζ. να μην τονίζει ως προτέρημα των ποτών την υψηλή περιεκτικότητα σε οινόπνευμα.

Άρθρο 10

Η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει να προκαλεί κίνδυνο ηθικής ή σωματικής βλάβης στους ανηλίκους. Ιδίως η διαφήμιση:

- α. δεν πρέπει να εξωθεί ευθέως τους ανηλίκους στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας, εκμεταλλευόμενη την απειρία και την ευπιστία τους,
- β. δεν πρέπει να παρακινεί ευθέως τους ανήλικους να πείσουν τους γονείς τους ή τρίτους να αγοράσουν τα διαφημιζόμενα προϊόντα ή υπηρεσίες,
- γ. δεν πρέπει να εκμεταλλεύονται την ιδιαίτερη εμπιστοσύνη των ανηλίκων προς τους γονείς τους, τους δασκάλους τους ή άλλα πρόσωπα,
- δ. δεν πρέπει να παρουσιάζει χωρίς αποχρώντα λόγο ανηλίκους σε κατάσταση κινδύνου.

Άρθρο 11

Οι διατάξεις του Κώδικα Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας και του Κώδικα Δεοντολογίας Προγραμμάτων εφαρμόζονται ανάλογα και στις ραδιοτηλεοπτικές διαφημίσεις.

Άρθρο 12

Παράπονα σχετικά με την τήρηση του κανονισμού αυτού κρίνονται σε πρώτο βαθμό από τον γενικό διευθυντή ή ανάλογο υπεύθυνο του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού και σε δεύτερο βαθμό από το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως.

Άρθρο 13

1. Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει δύο μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.
2. Μετά το τέλος του 1992 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως εξετάζει την έως τότε εφαρμογή του παρόντος κώδικα βάσει εκθέσεως της Εκτελεστικής Επιτροπής και προβαίνει όπου είναι αναγκαίο, στην αναθεώρησή του.

Γ.4 Κώδικας Επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των δημοσιογράφων-μελών της Ε.Σ.Η.Ε.Α.

Προοίμιο

Ο Κώδικας Επαγγελματικής Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των δημοσιογράφων-μελών της Ε.Σ.Η.Ε.Α. έχει στόχο:

Να επαναβεβαιώσει και διασφαλίσει τον κοινωνικό ρόλο του δημοσιογράφου στις νέες συνθήκες, που διαμορφώνουν ο γιγαντισμός, το ολιγοπώλιο στο ιδιοκτησιακό καθεστώς, η αυξημένη εμβέλεια και επιρροή των Μ.Μ.Ε. και η παγκοσμιοποίηση της επικοινωνίας.

Να αποθαρρύνει και να αντιστέκεται σε κάθε απόπειρα κρατικού ή άλλου επηρεασμού με τον αυτοκαθορισμό κανόνων υπεύθυνης επαγγελματικής λειτουργίας.

Να κατοχυρώσει την ελευθερία της πληροφόρησης και της έκφρασης, την αυτονομία και αξιοπρέπεια του δημοσιογράφου και να θωρακίσει την ελευθεροτυπία επί αγαθώ της δημοκρατίας και της κοινωνίας.

Προς το σκοπό αυτό, οι δημοσιογράφοι αυτοδεσμεύονται να εφαρμόσουν και να περιφρουρήσουν τις ακόλουθες θεμελιώδεις αρχές:

Άρθρο 1

Το δικαίωμα του ανθρώπου και του πολίτη να πληροφορεί και να πληροφορείται ελεύθερα είναι αναφαίρετο. Η πληροφόρηση είναι κοινωνικό αγαθό και όχι εμπόρευμα ή μέσο προπαγάνδας. Ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

- α.** Να θεωρεί πρώτιστο καθήκον του προς την κοινωνία και τον εαυτό του τη δημοσιοποίηση όλης της αλήθειας.
- β.** Να θεωρεί προσβολή για την κοινωνία και πράξη μειωτική για τον εαυτό του τη διαστρέβλωση, την απόκρυψη, την αλλοίωση ή την πλαστογράφηση των πραγματικών περιστατικών.
- γ.** Να σέβεται και να τηρεί το διακριτό της είδησης, του σχολίου και του διαφημιστικού μηνύματος, την αναγκαία αντιστοιχία τίτλου και κειμένου και την ακριβή χρησιμοποίηση φωτογραφιών, εικόνων, γραφικών απεικονίσεων ή άλλων παραστάσεων.

- δ.** Να μεταδίδει την πληροφορία και την είδηση ανεπηρέαστα από τις προσωπικές πολιτικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, φυλετικές και πολιτισμικές απόψεις ή πεποιθήσεις του.
- ε.** Να ερευνά προκαταβολικά, με αίσθημα ευθύνης και με επίγνωση των συνεπειών, την ακρίβεια της πληροφορίας ή της είδησης που πρόκειται να μεταδώσει.
- στ.** Να επανορθώνει χωρίς χρονοτριβή, με ανάλογη παρουσίαση και ενδεδειγμένο τονισμό, ανακριβείς πληροφορίες και ψευδείς ισχυρισμούς, που προσβάλλουν την τιμή και την υπόληψη του ανθρώπου και του πολίτη και να δημοσιεύει ή να μεταδίδει την αντίθετη άποψη, χωρίς, αναγκαστικά, ανταπάντηση, η οποία θα τον έθετε σε προνομιακή θέση έναντι του θιγομένου.

Άρθρο 2

Η δημοσιογραφία, ως επάγγελμα, αλλά και κοινωνικό λειτουργήμα, συνεπάγεται δικαιώματα, καθήκοντα και υποχρεώσεις. Ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

- α.** Να αντιμετωπίζει ισότιμα τους πολίτες, χωρίς διακρίσεις εθνικής καταγωγής, φύλου, φυλής, θρησκείας, πολιτικών φρονημάτων, οικονομικής κατάστασης και κοινωνικής θέσης.
- β.** Να σέβεται την προσωπικότητα, την αξιοπρέπεια και το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής του ανθρώπου και του πολίτη. Μόνο όταν το επιτάσσει το δικαίωμα της πληροφόρησης μπορεί να χρησιμοποιεί, πάντοτε με τρόπο υπεύθυνο, στοιχεία από την ιδιωτική ζωή προσώπων που ασκούν δημόσιο λειτουργήμα ή έχουν στην κοινωνία ιδιαίτερη θέση και ισχύ και υπόκεινται στον κοινωνικό έλεγχο.
- γ.** Να σέβεται το τεκμήριο της αθωότητας και να μην προεξοφλεί τις δικαστικές αποφάσεις.
- δ.** Να σέβεται την κατοχυρωμένη με διεθνείς συμβάσεις προστασία των ανηλίκων και των προσώπων με ειδικές ανάγκες και με σοβαρά προβλήματα υγείας.
- ε.** Να αντιμετωπίζει με διακριτικότητα και ευαισθησία τους πολίτες, όταν αυτοί βρίσκονται σε κατάσταση πένθους, ψυχικού κλονισμού και οδύνης, καθώς και αυτούς που έχουν εμφανές ψυχικό πρόβλημα, αποφεύγοντας να προβάλλει την ιδιαιτερότητά τους.
- στ.** Να μην αποκαλύπτει, άμεσα ή έμμεσα, την ταυτότητα των θυμάτων βιασμού, τα οποία επέζησαν της εγκληματικής πράξης.

- ζ. Να ελέγχει και να τεκμηριώνει τις πληροφορίες, που αναφέρονται στον ευαίσθητο τομέα της υγείας, όπου η παραπλανητική πληροφόρηση και η εντυπωσιακή προβολή μπορούν να προκαλέσουν αδικαιολόγητη αναστάτωση στην κοινή γνώμη.
- η. Να συλλέγει και να διασταυρώνει τις πληροφορίες του και να εξασφαλίζει την τεκμηρίωσή τους (έγγραφα, φωτογραφίες, κασέτες, τηλεοπτικές εικόνες) με δημοσιογραφικά θεμιτές μεθόδους, γνωστοποιώντας πάντοτε τη δημοσιογραφική του ιδιότητα.
- θ. Να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο ως προς την πηγή των πληροφοριών που εξασφάλισε υπό εχεμύθεια.
- ι. Να σέβεται τους κανόνες της εμπιστευτικής πληροφόρησης (off the record) εφ' όσον ανέλαβε αυτή τη δέσμευση.

Άρθρο 3

Η ισηγορία και η πολυφωνία, οξυγόνο της δημοκρατίας, αναιρούνται σε συνθήκες κρατικού μονοπωλιακού ελέγχου των Μ.Μ.Ε. και υπονομεύονται με τη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας τους σε γιγαντιαίες κερδοσκοπικές επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν την κοινή γνώμη σαν καταναλωτή και προσπαθούν να χειραγωγήσουν το φρόνημα, τις συνήθειες και την εν γένει συμπεριφορά της.

Γι' αυτό ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

- α. Να υπερασπίζεται σθεναρά το δημοκρατικό πολίτευμα, που διασφαλίζει την ελευθεροτυπία και την απρόσκοπτη άσκηση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος.
- β. Να αποκρούει και να καταγγέλλει τις εκδηλώσεις κρατικού αυταρχισμού και τις αυθαιρεσίες των ιδιοκτητών των Μ.Μ.Ε. και ιδιαίτερα των ολιγοπωλίων.
- γ. Να υπερασπίζεται τη δημοσιογραφική ανεξαρτησία στον εργασιακό χώρο του και να αρνείται την εκτέλεση έργου, που έρχεται σε σύγκρουση με τις αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας.
- δ. Να μη δέχεται τη σύνταξη είδησης, σχολίου ή άρθρου και την παραγωγή εκπομπής κατά τις υποδείξεις των προϊσταμένων ή του εργοδότη του, αν το περιεχόμενό τους δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και να καταγγέλλει τις εν αγνοία του παραποιήσεις και διαστρεβλώσεις του δημοσιογραφικού του προϊόντος.

Άρθρο 4

Η υπερπροσφορά εργασίας στο χώρο της δημοσιογραφίας επιτείνει τις προϋποθέσεις για την εκδήλωση φαινομένων εκμετάλλευσης, όπως είναι: η άμισθη ή η συμβολικώς αμειβόμενη εργασία, η καταστρατήγηση συμβατικών υποχρεώσεων και κανόνων δεοντολογίας κ.λπ.. Γι' αυτό ο δημοσιογράφος δικαιούται και οφείλει:

- α.** Να στηρίζει και να ενισχύει τις δραστηριότητες της συνδικαλιστικής του οργάνωσης, που αποσκοπούν στη βελτίωση των όρων αμοιβής και απασχόλησης στα Μ.Μ.Ε..
- β.** Να αποκρούει στο χώρο εργασίας του κάθε απόπειρα περιστολής των εργασιακών δικαιωμάτων του ή παραβίασης των κανόνων δεοντολογίας.
- γ.** Να μην ασκεί και να μη δέχεται οποιαδήποτε μορφή διακρίσεων, που σχετίζονται με το φύλο ή την επαγγελματική ηλικία των συναδέλφων του.

Άρθρο 5

Η διαφάνεια στις οικονομικές σχέσεις αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της αξιοπιστίας, του κύρους και της επαγγελματικής αξιοπρέπειας του δημοσιογράφου, ο οποίος οφείλει:

- α.** Να μην επιδιώκει και να μη δέχεται αμοιβή για δημοσιογραφική εργασία από απόρρητα κονδύλια κρατικών υπηρεσιών και δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών.
- β.** Να μην επιδιώκει και να μη δέχεται αργομισθία ή έπ' αμοιβή θέση συναφή με την ειδικότητά του σε Γραφεία Τύπου, δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, που θέτει εν αμφιβόλω την επαγγελματική αυτονομία και ανεξαρτησία του.
- γ.** Να μην επιδιώκει και να μη δέχεται τη διαφημιστική χρήση του ονόματος, της φωνής και της εικόνας του, παρά μόνο για κοινωφελείς σκοπούς.
- δ.** Να μη μεταδίδει και να μην αξιοποιεί ιδιοτελώς αποκλειστικές πληροφορίες που επηρεάζουν την πορεία του Χρηματιστηρίου Αξιών και την αγορά.
- ε.** Να μην επιδιώκει και να μη δέχεται οποιεσδήποτε παροχές σε χρήμα και είδος, που θίγουν την αξιοπιστία και την αξιοπρέπειά του και επηρεάζουν την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του.

Άρθρο 6

Η συναδελφική αλληλεγγύη και ο αλληλοσεβασμός των δημοσιογράφων συμβάλουν θετικά στις συλλογικές επαγγελματικές επιδιώξεις και στην κοινωνική εικόνα του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Γι' αυτό ο δημοσιογράφος οφείλει:

- α.** Να σέβεται την προσωπικότητα των συναδέλφων του. Να μην εκτοξεύει εναντίον τους ασύστατες κατηγορίες και να αποφεύγει τις προσωπικές αντεγκλήσεις, δημόσια και στους χώρους εργασίας.
- β.** Να θεωρεί σοβαρότατη αντιεπαγγελματική πράξη κάθε λογοκλοπή.
- γ.** Να μην οικειοποιείται την εργασία συναδέλφων του. Να αναφέρει πάντοτε το όνομα του συντάκτη, του οποίου χρησιμοποιεί κείμενα ή αποσπάσματα κειμένων.

Να μνημονεύει την πηγή των πληροφοριών, που έχουν ήδη δημοσιευθεί ή μεταδοθεί.

Άρθρο 7

Ο γιγαντισμός των Μ.Μ.Ε. και η παγκοσμιοποίηση της επικοινωνίας αύξησαν σημαντικά τον παιδευτικό και πολιτισμικό ρόλο του ηλεκτρονικού και του γραπτού Τύπου. Με τις πρόσθετες ευθύνες του στις νέες συνθήκες, ο δημοσιογράφος οφείλει:

- α.** Να συμβάλλει στην αναβάθμιση του δημοσιογραφικού λόγου, αποφεύγοντας γραμματικές, συντακτικές και λεκτικές κακοποιήσεις.
- β.** Να αποφεύγει τη χυδαιογραφία, τη χυδαιολογία και τη γλωσσική βαρβαρότητα, τηρώντας, ακόμη και στη σάτιρα και τη γελοιογραφία, τους κανόνες της επαγγελματικής ηθικής και της κοινωνικής ευθύνης.
- γ.** Να προστατεύει την ελληνική γλώσσα από την κατάχρηση ξένων λέξεων και όρων.
- δ.** Να συμβάλλει δημιουργικά στην προστασία της εθνικής μας παράδοσης και τη διασφάλιση της πολιτισμικής μας κληρονομιάς.

Άρθρο 8

Οι υποχρεώσεις των δημοσιογράφων, που απορρέουν από αυτόν τον Κώδικα, δεν συνιστούν περιορισμό της ελευθερίας της έκφρασης. Οι παραβάσεις των υποχρεώσεων αυτών ελέγχονται από τα δύο Πειθαρχικά Συμβούλια, συνεργχόμενα σε κοινή συνεδρίαση, μέχρις ότου τροποποιηθεί το Καταστατικό, που θα επιλύσει θεσμικά το θέμα του Εποπτικού Οργάνου του Κώδικα.

Γ.5 Διαδικαστικός κανονισμός για υποβολή και εξέταση παραπόνων

Άρθρο 1

Ο παρών κανονισμός ισχύει τόσο για τη δημόσια, κρατική ή δημοτική, όσο και για την ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

Άρθρο 2

1. Παραπόνα για τη λειτουργία ραδιοτηλεοπτικού σταθμού πρέπει να αναφέρονται στη συγκεκριμένη παράβαση του νόμου, των κωδίκων δεοντολογίας ή της συμβάσεως παραχωρήσεως. Πρέπει να είναι ενυπόγραφα και να αναφέρουν τη διεύθυνση του παραπονούμενου.
2. Σε περίπτωση παραβάσεως, η οποία επιδέχεται διόρθωση ή επανόρθωση από το σταθμό, τα παράπονα απευθύνονται πρώτα στο σταθμό εντός 15 ημερών από της παραβάσεως.
3. Σε όλες τις περιπτώσεις παραβάσεως επιτρέπεται η προσφυγή προς το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως, η οποία κατατίθεται στη γραμματεία του. Σε περίπτωση παραβάσεως η οποία επιδέχεται διόρθωση ή επανόρθωση από το σταθμό, η προσφυγή συνοδεύεται από αντίγραφο της αιτήσεως που υποβλήθηκε προς το γενικό διευθυντή ή ανάλογο υπεύθυνο του σταθμού και της ενδεχόμενης απαντήσεώς του ή δηλώσεως του προσφεύγοντος, ότι ο γενικός διευθυντής του σταθμού δεν απάντησε μέσα σε εύλογο χρόνο, που δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 5 εργάσιμες μέρες.

Άρθρο 3

- 1 Η προσφυγή συνοδεύεται από αποδεικτικά στοιχεία, κασέτες κ.λ.π.
2. Ο σταθμός υποχρεούται, αν του το ζητήσει ο πρόεδρος του Ε.Σ.Ρ., να διαβιβάσει στο Συμβούλιο εντός δύο εργάσιμων ημερών κασέτα με την επίμαχη εκπομπή όπως προβλήθηκε.

Άρθρο 4

1. Η Εκτελεστική Επιτροπή του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεοράσεως εξετάζει την προσφυγή. Ο πρόεδρος του Ε.Σ.Ρ. προσδιορίζει την ημέρα εξετάσεως της προσφυγής.
2. Στην εξέταση της προσφυγής καλούνται να παραστούν ο προσφεύγων και ο γενικός διευθυντής του σταθμού, προσωπικά ή με δικηγόρο τους. Η πρόσκληση γίνεται τουλάχιστον πέντε εργάσιμες ημέρες πριν την ημέρα της εξέτασεως.
3. Η εξέταση της προσφυγής αρχίζει με την ενημέρωση της Εκτελεστικής Επιτροπής από υπάλληλο της γραμματείας του Ε.Σ.Ρ. τον οποίο ορίζει ο Πρόεδρος. Μετά την ενημέρωση καλείται να ακουστεί ο προσφεύγων και ο γενικός διευθυντής του σταθμού.

Άρθρο 5

1. Μετά την αποχώρηση του προσφεύγοντος και του γενικού διευθυντή του σταθμού, η Εκτελεστική Επιτροπή συσκέπτεται και καταλήγει σε αιτιολογημένη απόφαση και ενδεχομένως σε επιβολή κυρώσεως.
2. Η απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής υπογεγραμμένη από τον πρόεδρό της, κοινοποιείται από τη γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεοράσεως, στον προσφεύγοντα και στο σταθμό.
3. Σε περίπτωση επιβολής προστίμου η απόφαση αποτελεί νόμιμο εκτελεστήριο τίτλο και κοινοποιείται στο Δημόσιο Ταμείο προς εκτέλεση. Σε περίπτωση προσωρινής αναστολής της λειτουργίας του σταθμού η απόφαση κοινοποιείται στο Υπουργείο Μεταφορών και επικοινωνιών προς εκτέλεση.

Άρθρο 6

1. Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει από τη δημοσίευσή του στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.
2. Μετά το τέλος του 1992 το Ε.Σ.Ρ. εξετάζει την έως τότε εφαρμογή του παρόντος κανονισμού βάσει εκθέσεως της Εκτελεστικής Επιτροπής και προβαίνει όπου είναι αναγκαίο στην αναθεώρησή του.

